

TIESAS SPRIEDUMS (septītā palāta)

2008. gada 3. aprīlī*

Lieta C-187/07

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Rechtbank Zutphen* (Nīderlande) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2007. gada 19. februārī un kas Tiesā reģistrēts 2007. gada 3. aprīlī, kriminālprocesā pret

Dirk Endendijk.

TIESA (septītā palāta),

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs U. Lehmušs [*U. Løhmus*], tiesnese P. Linda [*P. Lindh*] un tiesnesis A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] (referents),

ģenerālvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],
sekretārs H. fon Holšteins [*H. von Holstein*], sekretāra palīgs,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2008. gada 9. janvāra tiesas sēdi,

* Tiesvedības valoda — holandiešu.

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Dirka Endendeika [*Dirk Endendijk*] vārdā — J. T. A. M. Mierlo [*J. T. A. M. Mierlo*], *advocaat*,
- Nīderlandes valdības vārdā — K. Viselsa [*C. Wissels*] un D. J. M. de Grāfe [*D. J. M. de Grave*], pārstāvji,
- Beļģijas valdības vārdā — A. Ibēra [*A. Hubert*], pārstāve,
- Grieķijas valdības vārdā — V. Kondolaims [*V. Kontolaimos*] un S. Haritaki [*S. Charitaki*], pārstāvji,
- Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — F. Erlbahers [*F. Erlbacher*] un M. van Hēzika [*M. van Heezik*], pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklaušīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- ¹ Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par termina “piesiet” (“aanbinden”) interpretāciju saskaņā ar Padomes 1991. gada 19. novembra Direktīvu 91/629/EEK, ar ko nosaka obligātos standartus teļu aizsardzībai (OV L 340, 28. lpp.), kas grozīta ar Komisijas 1997. gada 24. februāra Lēmumu 97/182/EK (OV L 76, 30. lpp.; turpmāk tekstā — “grozītā Direktīva 91/629”).

- 2 Šis lūgums tika iesniegts kriminālprocesā, kas bija ierosināts pret Endendeiku, kurš 2005. gada oktobrī teļus bija turējis piesietus neatbilstoši grozītās Direktīvas 91/629 pielikuma 8. punkta pirmajam teikumam.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

- 3 Direktīvas 91/629 3. panta 1. punktā ir noteikts, ka teļi ir jātur vai nu grupās, vai arī atsevišķos aizgaldos vai “piesietus steliņgos”. Šis noteikums no 1994. gada 1. janvāra ir piemērojams jaunuzceltajām vai pārveidotajām saimniecībām.
- 4 Ar Padomes 1997. gada 20. janvāra Direktīvu 97/2/EK, ar ko grozīta Direktīva 91/629 (OV L 25, 24. lpp.), šis noteikums formāli nav grozīts, bet ar to Direktīvas 91/629 3. pantā ir iekļauts jauns 3. punkts, kurā ir noteikts:

“Turpmākos noteikumus no 1998. gada 1. janvāra piemēro visām jaunuzceltajām vai pārveidotajām saimniecībām, kā arī tām saimniecībām, kuru darbība sākusies pēc minētā datuma:

- a) teļus pēc astoņu nedēļu vecuma nedrīkst turēt atsevišķos aizgaldos, izņemot gadījumus, kad veterinārārsts apliecina, ka veselības stāvokļa vai uzvedības dēļ tos vajag izolēt, lai nodrošinātu ārstēšanu. [..]

[..]”

- 5 Sākotnējā redakcijā Direktīvas 91/629 pielikuma 8. punkts bija izteikts šādi:

“Ja lieto saites, tās nedrīkst teļiem radīt ievainojumus un tās jāpārbauda regulāri un pēc vajadzības jāpieregulē, lai nodrošinātu atbilstošu izmēru. Katrai saitei jābūt pietiekami garai, lai atļautu teļiem kustēties, kā prasīts 7. punktā, [proti, lai varētu bez grūtībām apgulties, atpūsties, piecelties un apkopt sevi, kā arī redzēt citus teļus]. Tām jābūt veidotām tā, lai pēc iespējas izvairītos no jebkāda žņaugšanas vai ievainojuma riska.”

- 6 Lēmuma 97/182 preambulas piektais apsvērums ir formulēts šādi:

“tā kā teļu piesiešana rada problēmas; tā kā tādēļ atsevišķos aizgaldos turētus teļus nedrīkst piesiet, bet grupā turētus teļus drīkst piesiet tikai uz īsu brīdi, kamēr tos baro ar pienu”.

- 7 Ar Lēmumu 97/182 tika grozīts Direktīvas 91/629 pielikums, aizstājot tā 8. punktu ar šādu tekstu:

“Teļus nepiesien, izņemot grupā turētus teļus, kurus var piesiet uz laiku, kas nepārsniedz vienu stundu, kamēr tos baro ar pienu vai piena aizstājēju. Ja lieto saites, tās

nedrīkst savainot teļus, tās regulāri jāpārbauda un vajadzības gadījumā jāsakārto tā, lai teļam būtu ērti. Katrai saitei jābūt veidotai tā, lai izvairītos no žņaugšanas vai ievainojuma riska un ļautu teļam kustēties kā prasīts 7. punktā [proti, lai katrs teļš bez grūtībām varētu apgulties, atpūsties, piecelties un apkopt sevi].”

Valsts tiesiskais regulējums

- 8 Dekrētā par teļiem (*Kalverenbesluit, Staatsblad* 1994, Nr. 576) termins “piesiet” nav definēts. Tā 3. panta 2. punktā ir noteikts:

“Atsevišķi turētus teļus un teļus, kas vecāki par astoņām nedēļām un kurus paredzēts audzēt par gaļas liellopiem, piesiet nedrīkst.”

- 9 Minētā dekrēta pamatojuma izklāstā šajā sakarā ir precizēts, ka aizliegums piesiet atsevišķi turētus teļus attiecas “uz visām teļu kategorijām”.

- 10 Ar 1997. gada 22. septembra dekrētu (*Staatsblad* 1997, Nr. 478), kas stājās spēkā 1997. gada 31. decembrī, dekrēts par teļiem tika labots, lai ņemtu vērā ar Lēmumu 97/182 ieviestos grozījumus. Tā 2. panta 1. punkts ir izteikts šādi:

“Teļus drīkst turēt tikai tādos apstākļos, kas atbilst [grozītās Direktīvas 91/629] pielikuma 8. punkta pirmajam teikumam.”

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

- 11 Pret Endendeiku, Nīderlandes lopkopi, tiek veikta kriminālvajāšana par to, ka viņš 2005. gada oktobrī 25 teļus ir turējis piesietus aizgaldos, tādējādi pārkāpdams grozītās Direktīvas 91/629 pielikuma 8. punkta pirmo teikumu.

- 12 Iesniedzējtiesā Endendeiks apgalvoja, ka teļi, kas turēti atsevišķi 2,50 m x 1,20 m lielos aizgaldos bez jumta, bija piesieti ap kaklu aptuveni 3 m garā virvē un tādēļ nevarēja uzskatīt, ka tie ir piesieti grozītās Direktīvas 91/629 pielikuma 8. punkta pirmā teikuma nozīmē.

- 13 Šādos apstākļos *Rechtbank Zutphen* (Zutpenes Ekonomikas policijas tiesnesis) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Kā ir jāinterpretē jēdziens “piesiet” [grozītās] Direktīvas 91/629 nozīmē?

2) Vai šajā sakarā ir jāņem vērā dzīvnieka piesiešanai izmantotās saites materiāls un garums, kā arī piesiešanas iemesls?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 14 Ņemot vērā iesniedzējtiesas abu uzdoto jautājumu ciešo saistību, uz tiem ir jāatbild kopā.
- 15 Ievadā ir jānorāda — lai noteiktu vārda “piesiet” nozīmi gadījumā, kad šis termins nav definēts grozītajā Direktīvā 91/629, ir jāatsaucas uz šī termina vispārējo un parasto nozīmi (1988. gada 27. janvāra spriedums lietā 349/85 Dānija/Komisija, *Recueil*, 169. lpp., 9. punkts, un 2000. gada 27. janvāra spriedums lietā C-164/98 P *DIR International Film* u.c./Komisija, *Recueil*, I-447. lpp., 26. punkts).
- 16 Ņemot vērā šo precizējumu, ir jānorāda, ka grozītā Direktīva 91/629 skaidri aizliedz piesiet teļus, ja tie tiek turēti atsevišķos aizgaldos. Šajā sakarā Lēmuma 97/182 piektajā apsvērumā ir precizēts, ka “atsevišķos aizgaldos turētus teļus nedrīkst piesiet”, un tas sasaucas ar grozītās Direktīvas 91/629 pielikuma 8. punktu.
- 17 Pēdējā ir noteikts, kā tas jau ir atgādināts šī sprieduma 7. punktā, ka “teļus nepiesien, izņemot grupā turētus teļus, kurus var piesiet uz laiku, kas nepārsniedz vienu stundu, kamēr tos baro ar pienu vai piena aizstājēju [..]”.
- 18 Līdz ar to nav pieņemama tāda interpretācija, ka teļi, kas piesieti aptuveni 3 m garā saitē, kura tiem ļauj zināmu pārvietošanās brīvību, nav uzskatāmi par piesietiem, jo šāda pārvietošanās brīvība atbilstot grozītās Direktīvas 91/629 prasībām.

- 19 No vienas puses, gan no grozītās Direktīvas 91/629 3. panta 3. punkta formulējuma, gan no minētās direktīvas pielikuma 8. punkta izriet, ka iespēja piesiet teļus attiecas vienīgi uz grupā turētiem teļiem, nevis uz atsevišķi turētiem teļiem, attiecībā uz kuriem šis aizliegums ir absolūts. Tā kā pamata prāvā noformētajā protokolā ir minēti tikai atsevišķos aizgaldos turēti teļi, no tā var secināt, ka iespēja piesiet teļus uz minēto lietu neattiecas.
- 20 No otras puses, pilnības labad ir jānorāda, ka teļus katrā ziņā var piesiet tikai izņēmuma gadījumos, jo to var darīt uz laiku, kas nepārsniedz vienu stundu, un to barošanas nolūkā. Līdz ar to tikai uz īsu brīdi tiek pieļauts izņēmuma kārtā piesiet teļus, un tomēr teļiem ir jānodrošina brīva pārvietošanās, lai tie bez grūtībām varētu apgulties, atpūsties, piecelties un apkopt sevi. Citiem vārdiem, apstākļi, uz kuriem atbildētājs pamata lietā atsaucas, lai atzītu, ka viņa dzīvnieki nav piesieti, ir tieši tādi, kādos šie dzīvnieki būtu jātur, ja tie izņēmuma kārtā būtu piesieti, taču šāda iespēja attiecas vienīgi uz grupā turētiem teļiem, bet tā tas nav ar teļiem, kas pieder atbildētājam pamata lietā.
- 21 Runājot par apstākli, ka grozītās Direktīvas 91/629 pielikuma 8. punkts holandiešu valodā min metāla veida saites, lietojot vārdu “ķēdes” (“kettingen”), pirmkārt, ir jānorāda, ka tas negroza šajā normā paredzētā izņēmuma apjomu, kas attiecas tikai uz grupā turētiem teļiem barošanas laikā, bet tā tas nebija ar atbildētāja pamata lietā teļiem, kuri atbilstoši lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu tika turēti atsevišķos aizgaldos.
- 22 Otrkārt, ir jānorāda, ka katrā ziņā attiecīgais termins nav vērtējams tikai minētā punkta holandiešu valodas versijā, jo Kapienu tiesību normas ir interpretējamās un piemērojamas vienveidīgi, ņemot vērā visu Kapienu oficiālo valodu versijas (skat. 1995. gada 7. decembra spriedumu lietā C-449/93 *Rockfon, Recueil*, I-4291. lpp.,

28. punkts; 1998. gada 2. aprīļa spriedumu lietā C-296/95 *EMU Tabac u.c., Recueil*, I-1605. lpp., 36. punkts, un 2005. gada 8. decembra spriedumu lietā C-280/04 *Jyske Finans*, Krājums, I-10683. lpp., 31. punkts).

- 23 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Kopieniu tiesību normas formulējums vienā no valodu versijām nevar būt šīs normas vienīgais interpretācijas pamats vai tam šajā sakarā nevar piešķirt prioritāru nozīmi salīdzinājumā ar citām valodu versijām. Šāda pieeja nebūtu saderīga ar Kopieniu tiesību vienvērtīgas piemērošanas prasību (skat. 1998. gada 12. novembra spriedumu lietā C-149/97 *Institute of the Motor Industry, Recueil*, I-7053. lpp., 16. punkts).
- 24 Gadījumā, ja Kopieniu tiesību normas teksts dažādu valodu versijās atšķiras, attiecīgā norma ir jāinterpretē saistībā ar tā tiesiskā regulējuma vispārējo struktūru un mērķi, kurā šī norma ietilpst (2000. gada 9. marta spriedums lietā C-437/97 *EKW un Wein & Co, Recueil*, I-1157. lpp., 42. punkts, kā arī 2004. gada 1. aprīļa spriedums lietā C-1/02 *Borgmann, Recueil*, I-3219. lpp., 25. punkts).
- 25 Jākonstatē, ka citās valodu versijās, izņemot holandiešu, grozītās Direktīvas 91/629 pielikuma 8. punktā ir lietots vispārējs termins. Piemēram, vācu valodas versijā ir lietots termins “Anbindevorrichtung” (piesiešana), angļu valodas versijā vārds “tether” (piesiet), franču valodas versijā vārds “attache” (piesiet), bet itāļu valodas versijā lietots termins “attacco”. Šāda vispārēja termina izmantošana ir vēl jo vairāk loģiska, vispirms ņemot vērā šī sprieduma 16. punktā atgādināto pilnīgo aizliegumu un tad ar grozīto Direktīvu 91/629 noteikto dzīvnieku labturības prasību, kad izņēmuma kārtā šī sprieduma 17. punktā minētajos apstākļos tiek pieļauta atkāpe no aizlieguma piesiet teļus. Termins “ķēde” tādējādi ir pretrunā Kopieniu likumdevēja izvirzītajam mērķim.

- 26 Līdz ar to uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka grozītās Direktīvas 91/629 nozīmē teļš ir uzskatāms par piesietu, ja tas tiek turēts saitē, neatkarīgi no šādas saites veida un garuma, kā arī dzīvnieka piesiešanas iemesliem.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 27 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (septītā palāta) nospriež:

Padomes 1991. gada 19. novembra Direktīvas 91/629/EEK, ar ko nosaka obligātos standartus teļu aizsardzībai, kas grozīta ar Komisijas 1997. gada 24. februāra Lēmumu 97/182/EK, nozīmē teļš ir uzskatāms par piesietu, ja tas tiek turēts saitē, neatkarīgi no šādas saites veida un garuma, kā arī dzīvnieka piesiešanas iemesliem.

[Paraksti]